

Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği Bülteni
Bulletin of Veterinary Pharmacology and Toxicology Association
ISSN: 1309-4769, 10 (1): 31-39, 2019

HOMEOPATİK REMEDİLER

Ali Özgür ÖZPEK Levent ALTINTAŞ*

Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Sorumlu Yazar: Levent ALTINTAŞ
E-Posta: leventaltintas@hotmail.com

Geliş Tarihi : 25.01.2019
Kabul Tarihi: 15.02.2019

ÖZET

Homeopati; Yunanca kökenli bir kelimedir ve ilkeleri antik çağlara kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Homeopatide temel olarak; bitkiler, hayvansal ürünler, mineraller, asit ve tuzlar, enzimler ve sentetik kaynaklı ürünler kullanılır. Bu ürünler aynı zamanda homeopatik remediler olarak da bilinir. Homeopatik amaçla kullanılacak olan remediler, hazırlanmadan önce “proving” ismi verilen bir süreçten geçirilir. Bu süreçte elde edilen tüm veriler, “materia medika” veya “repertuar” diye bilinen kitaplarda kayıt altına alınır.

Bu derleme kapsamında kısaca homeopatik amaçla kullanılabilen remediler ve uygun remedi seçimi hakkında özet bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Homeopati, Materia Medika, Proving, Repertuar, Remedi.

HOMEOPATHIC REMEDIES

ABSTRACT

Homeopathy; it is a Greek word and its principles have a long history, dating back to ancient times. As a base in homeopathy; plants, animal products, minerals, acids and salts, enzymes and synthetic derived products are used. These products are also known as homeopathic remedies. Remedies that will be used for homeopathic purposes are passed through a process called “proving” before they are prepared. All data obtained from this process are recorded in books, which name is known "materia medica" and "repertory".

The aim of this review is to give brief information about remedies that can be used for homeopathic purposes and appropriate remediation.

Keywords: Homeopathy, Materia Medica, Proving, Repertory, Remedy.

GİRİŞ

Homeopati; Yunan Dilinde “benzer” (ómoio) ve “acı” (páthi) sözcüklerinden köken alan ve vücudun iyileştirici güçlerini uyarmak amacıyla hastalıkla aynı şekilde etki gösteren maddelerin kullanılmasını ifade eden bir terimdir (Kaya, 2013; Kızıl ve Atam 2016; Deprem ve Yeşildere, 2017). Homeopati teriminden ilk olarak bahseden; tıbbın babası olarak kabul edilen Hipokrat’tır. Hipokrat burada; **“eşitler, eşitleri ile tedavi edilir”** ilkesinden hareketle homeopatinin köklerini filizlendirmiştir. Aslında homeopati tarihi her ne kadar tıbbi tarihin başlangıcından itibaren var olsa da; homeopatinin kurucusu, geliştiricisi olarak Alman bilim adamı Samuel Hahnemann (1755–1843) kabul edilir. Hahnemann çalışmalarında ilk olarak seyreltilmemiş sülfürik asit ve striknin gibi tehlikeli maddeleri kullanmış ve çalışma sonucunda istenmeyen etkilerle karşılaştığını bildirmiştir. İlerleyen yıllarda bu ilk çalışmalarından edinmiş olduğu tecrübelerden de hareketle, homeopatik amaçla kullanılacak maddelerin mutlaka sulandırılması gerektiğini ifade etmiştir (Gültiken ve Vural, 2007; Kaya, 2013; Gönül ve ark., 2015; Gültiken ve Pekmezci, 2015; Kızıl ve Atam, 2016). Zaman içerisinde çeşitli homeopatlar tarafından, homeopatik olarak, zehirli sarmaşık (*Rhus toxicodendron*), yılan zehri (*Lachesis*), sofr tuzu (*Natrium muriaticum*), kafa biti

(*Pediculus humanus capitis*) gibi remediler de kullanılmıştır (Kaya, 2013; Gültiken ve Pekmezci, 2015; Kızıl ve Atam, 2016).

Hahnemann yaptığı çalışmalardan elde ettiği bilgiler ışığında; *“sağlıklı bir canlıya fazla miktarda verildiğinde çeşitli etkilere (zararlı etkiler de dahil) yol açan bir madde aynı belirtileri gösteren birisine son derece az miktarda verildiğinde iyileştirici etki oluşturur”* sonucuna ulaşmış ve bu durumu da **“benzerler kanunu”** (*similia similibus curantur* veya *like cures like*) olarak tanımlamıştır (Özyurtlu, 2004; Kaya, 2013; Sezer, 2015; Özpek, 2018).

Aslında homeopatide kabul edilen temel ilkelerden biri olan **“benzerler benzerleri ile tedavi edilir”** ilkesinin yanında iki temel ilke daha mevcuttur ki bunlar, **“hayat enerjisi”** ve **“kuvvetlendirme”** ilkeleri olarak tanımlanır. Bunlardan ilki olan **“hayat enerjisi”** ilkesi, vücudun her yerinde akım halinde bulunan, aklın, vücudun ve canlının görevlerini sağlıklı ve normal bir şekilde sürdürebilmesinin sağlayan, dinamik bir enerji gücünü ifade ederken; **“kuvvetlendirme ilkesi”** ise, homeopatik ürünün her seyreltmede içerdiği ana madde miktarının azalmasına rağmen, enerjice daha da dinamikleştiğini dolayısıyla daha da güçlendiğini ifade eder (Kaya, 2013; Kızıl ve Atam, 2016; Özpek, 2018).

Hahnemann’dan sonra homeopati alanındaki uygulamalar hızla yaygınlaşmış;

Amerika’da “Amerikan Homeopati Enstitüsü”, Britanya’da “İngiliz Homeopati Birliği” gibi kuruluşlar ile homeopatik hastaneler ve homeopatik tıp okulları açılmıştır. Bu gelişmeleri takiben; Fransa, İngiltere, Meksika, Arjantin, Brezilya ve Hindistan’da homeopati yaygın kullanılan bir yöntem olmuş ve ayrı bir uzmanlık dalı olarak kabul edilmiştir. Homeopati uygulamalarının yasal olarak tanınması ilk olarak 1950 yılında İngiltere’de gerçekleşmiş ve bu resmi tanımayı 1981 Romanya, 1997 Letonya ve Macaristan, 1998 Almanya, 1999 Belçika, 2003 Portekiz, 2005 Bulgaristan ve 2007 Slovenya takip etmiştir (Partovi ve Rathfish, 2016). Hatta İsviçre’de; ucuz ve etkili olması sebebiyle, homeopati Genel Sağlık Sigorta’sı kapsamına da alınmıştır (Büyüközer, 2015). Günümüzde; Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) tarafından onaylanmış homeopatik ilaçlar, homeopatik eczanelerde hazırlanıp, birçok ülkede reçetesiz olarak eczaneler ile sağlıklı yaşam ürünlerini satan mağazalarda; çeşitli farmasötik formülasyonlar (toz, tablet, granül, draje gibi) halinde satılmaktadır (Partovi ve Rathfish, 2016; Özpek, 2018).

Ülkemizde ise; 27.10.2014 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği” ile homeopati, resmi olarak tanınmıştır (Resmi Gazete, 2014).

Homeopatik Remediler

Homeopatik amaçla; hayvansal (yılan ve arı zehiri, köpek sütü, göbek kordonu, kıkırdak doku, irin, kan, embriyo vb), bitkisel (*arnika, belladonna, calendula* vb), mineral (kalsiyum, fosfor, çinko, arsenik, altın vb), asitler (askorbik asit, sülfürik asit vb), tuzlar (kalsiyum, magnezyum, potasyum, sodyum tuzları gibi), enzimler (Coenzim A vb) ve sentetik kaynaklı maddeler kullanılabilir. Hatta; kuduz olmuş bir köpeğin salyası, uyuz böcekleri, gonorrhoeal akıntılar, tüberkülin, karsinosin gibi maddeler de homeopatik amaçla kullanılabilir. Yine; “nosode” olarak adlandırılan ve bağışıklık sistemini uyarmak amacıyla, hastalık yapıcı etkenlerden hazırlanan aşı benzeri maddeler de homeopatik tedavide tercih edilebilir. İşte homeopatik amaçla kullanılabilen bu maddeler homeopatik remediler diye de bilinirler (ECHAMP, 2006; Bal, 2011; Kaya, 2013; Kutlu, 2015; Sezer, 2015; Özpek, 2018).

Homeopatik amaçla kullanılacak olan remedilerin hazırlanmasından önce, “**proving**” diye tanımlanan bir süreçten geçilir. Bu süreç; homeopatik olarak kullanılacak olan hammaddenin, yüksek dozlarda sağlıklı gönüllüler tarafından kullanılmasıyla başlar. Uygulamaya bağlı olarak gelişen tüm belirtiler en ince ayrıntısına kadar kaydedilir. Bu uygulamayı; homeopatik maddeden hazırlanan seyreltilmiş remedilerin,

kullanılacakları hastalık belirtilerini gösteren gönüllülerde tedavi amacıyla uygulanması ve uygulama sonrası elde edilen tüm verilerin kaydedilmesi izler. Alınan bu katıylar “materia medica” veya “repertory” diye de isimlendirilir. Aslında Homeopatic Materia Medica’lar, homeopatik remedilerin resimleriyle birlikte, özelliklerini tanımlayan kaynaklar olarak bilinirken; Homeopatik Repertuvar’lar ise homeopatik remedilerin hangi belirtilerde kullanılabileceğini gösteren kaynaklar olarak bilinir. Proving aşamasını “succussion” ismi verilen ikinci aşama izler. Bu aşama, kullanılacak olan homeopatik maddenin su, alkol, sulu alkol, ispirto gibi çözücülerle dilue edildiği aşamadır. Bu işlem sarsma diye de bilinir. Burada yapılan sulandırmalar, logaritmik olarak gerçekleştirilir (Kaya ve Thielmann, 2010; Sezer, 2015; Kızıl ve Atam, 2016; Özpek, 2018).

Hayvansal Remediler

Hayvansal remediler; rekabetin ve dikkat çekmenin önemli olduğu hallerde ve mücadelenin önemli olduğu durumlarda tercih edilen homeopatik remedilerdir. Bu remedilerin kullanıldığı insan profilinin; özellikle, çok dikkat çekici giyinen, hayvan figürlü aksesuar (takı, fular vb.) kullanan; hızlı, çok konuşan ve bu sebeple de dudakları çabuk kuruyan ve bunun için de sıklıkla dudaklarını yalayan, konuşurken el

ve kollarını hızlı kullanan; sohbet esnasında “insanlar çok zalim, insanlık artık dejenere oldu” ve “üzerlerine atladım, onları döveceğim” gibi ifadeleri sık kullanan; yine sohbet esnasında kendisini diğer insanlarla karşılaştırdığında “o benden iyi, ben ondan iyiyim, yeterince iyi değilim, insanlardan bıktım” gibi ifadeleri kullanan; rüyasında genellikle hayvan veya yılan gördüğünü, kaçtığını veya birilerinin onu kovaladığını ya da saldırdığını, rüyasında uçtuğunu, aşk rüyası gördüğünü söyleyen kişiler olduğu dikkati çekmiştir. Yine bu insanların sık aşık olduğu ve gıda olarak canlarının daha ziyade et, balık, süt gibi hayvansal gıdaları daha fazla çektiği de bildirilmiştir (Bahçıvan ve Doğan, 2015; Özpek, 2018).

Bitkisel Remediler

Bitkisel remediler; sorunların duygusalılık ve hassasiyet kaynaklı olduğu hallerde tercih edilen homeopatik remedilerdir. Bu remedilerin kullanıldığı insan profilinin; özellikle, kalp kırıklığı yaşayan; çiçekli, alacalı, romantik desenli kıyafetleri giyinen; sohbet esnasında “bu beni çok incitti, bu beni aşar, ben artık bu kadarına dayanamayacağım” gibi ifadeleri kullanan; rüyasında günlük olayları veya doğa ile ilgili rüyalar gören kişiler olduğu dikkati çekmiştir. Yine bu kişilerin sanat ve müzikle ilgilendikleri ve gıda olarak canlarının hemen hemen her şeyi çektiği de

bildirilmiştir (Bahçıvan ve Doğan, 2015; Özpek, 2018).

Mineral Remediler

Mineral remediler; ikili ilişkilerin bozulması, başarılı olamama, iflas, boşanma gibi durumlarda tercih edilen homeopatik remedilerdir. Bu remedilerin kullanıldığı insan profilinin; özellikle, sistematik ve organize bir yapısı olan; kişisel bilgilerini düzenli bir şekilde tutan; çok renkli giyinmeyen ve genelde düz renkleri tercih eden; sohbet esnasında “ben, benim” gibi ifadeleri sık kullanan; rüyasında daha çok problem yaşadıkları ilişkileri gören, yine rüyasında ev, kurulu düzen gibi unsurların yıkıldığını ve kendisinin onları tamir ettiğini belirten, rüyalarının tekrarlandığını söyleyen kişiler olduğu dikkati çekmiştir. Yine bu kişilerin gıda olarak canlarının tuz, toprak, tebeşir çektiği de bildirilmiştir (Bahçıvan ve Doğan, 2015; Özpek, 2018).

Mineral kaynaklı homeopatik remediler 5 alt gruba ayrılır (Bahçıvan ve Doğan, 2015):

- **Metaller** (Altın, platin gibi): Temaları; başarı ve savunmadır.
- **Katyonlar** (Magnezyum, kalsiyum gibi): Temaları; ilişki kurabilmektir. Eş bulma, boşanma, arkadaşlık problemleri gibi durumlarda tercih edilir.

- **Anyonlar**: Temaları; ilişkiyi devam ettirebilmektir. Bu kişiler ilişki kurmuşlardır ama bu ilişkiyi devam ettirmede problemleri vardır. Bu gibi durumlarda tercih edilir.
- **Tuzlar** (Anyon + Katyon = Tuz): Temaları; ilişki kurabilmek ve ilişkiyi devam ettirebilmektir. Anyon ve katyonun bileşimi olduğundan her ikisinin de özelliklerini gösterir. Hem ilişki kurabilme hem de bu ilişkiyi devam ettirme de problem olduğu durumlarda tercih edilir.
- **Asitler**: Temaları; bozulan ilişkilerden sonraki mücadeledir. Anne-babası boşanmış veya şirketi iflas etmiş kişiler gibi sorunların yaşanılan bir olaydan sonra başladığı durumlarda tercih edilir.

Diğer Remediler

Bu başlık altında hastalıklı dokular ve mikroorganizmalar gibi (Carcinosinum, Tuberculinum gibi) maddeler yer alır (Kutlu, 2015).

Uygun Remedi Seçimi

Hahnemann; doğal hastalığın tüm semptomları ile en çok benzerlik gösteren, bilinen ilaçların semptomlarını karşılaştırarak en uygun olan remediye bulmak için; özellikle göze çarpan olağandışı, tuhaf, acayip, karakteristik işaret ve belirtilerin saptanması gerektiğini

belirtmiştir. Yani burada önemli olan; çarpıcı, ender görülen ve kişiye özgü grip semptomlarının tespiti. Bu semptomlar hastaya özgü semptomlardır; yani hastalığa özgü semptomlar değildir. Homeopatik tedavide remediler hastaya karşı (hastalığa karşı değil) kullanıldığı için; bu tür semptomların tespiti, homeopatik açıdan önemli ve değerlidir. Çünkü aranan remedinin etki tablosu bu karakteristik semptomlara uygun olmak zorundadır. İştahsızlık, baş ağrısı, halsizlik, uyku düzensizliği, rahatsızlık hissi gibi genel ve belirsiz bulgular; eğer detaylı olarak beyan edilmiyorsa, dikkate alınmamalıdır. Bu genel semptomlarla nerede ise her hastalıkta, her ilaçta karşılaşılması mümkündür; dolayısıyla genel belirtilerden daha ziyade yaygın olmayan, grip, ayırt edici (karakteristik) işaretlere dikkat edilmesi daha önemlidir ve bu belirtilere yönelik olarak en uygun remedi seçilmelidir. Yine problemin akut veya kronik seyirli olması da, tedavi sürecinin belirlenmesindeki önemli noktalardan birisidir (Klasik Homeopati Derneği, 2003; Kutlu, 2015; Sezer, 2015; İlhan, 2017; Özpek, 2018).

Homeopatik remedilerin kullanımı sırasında, hastalığın eski semptomlarına benzemeyen bazı belirtilerin de görülebileceğini ve bu belirtilerin tam uygun olmayan ilacın yan etkileri olduğunu, bu yan etkilerin ilacın hastalığın epey bir

kısmını yok etmesini engellemediğini ve tedaviyle ilgili iyi bir başlangıca engel olmadığı da ifade edilmiştir. Bu gibi durumlarda ilacın uygun olan küçük dozlarının kullanılmasıyla, oluşabilecek bu tür kaçınılamayan yan etkilerin en aza indirilebileceğini de ilave etmiştir. İlaç seçimi sırasında hastalığın ayırt edici (karakteristik) semptomlarına tam olarak benzerlik gösteren bir ilaç seçilmediği veya ilacın belirleyici olmayan genel semptomlar dikkate alınarak (bulantı, güçsüzlük, baş ağrısı gibi) seçildiğinde; tedavinin başarılı olamayacağını da dile getirmiştir. Yine homeopatik yaklaşımlar zaman zaman günümüz modern tıbbı ile de ters düşer ki bu durum homeopatik tedavi hakkındaki soru işaretlerini de gündeme getirir (Klasik Homeopati Derneği, 2003; Kutlu, 2015; Sezer, 2015; İlhan, 2017; Özpek, 2018).

Hahnemann; çok az semptom gösteren hastalıklara “tek yönlü hastalıklar” denildiğini sadece bir ya da iki ana semptomun belirgin olduğunu ve diğer semptomları örttüğünü belirtmiş bu yüzden de az semptom gösteren hastalıkların daha zor tedavi edilebileceği bildirmiş bu hastalıkların genellikle kronik olduğunu bu durumda ilacın mümkün olduğu kadar titizlikle seçildiğinde bile hastalığın tek yönlü olmasından dolayı ilacın tam olarak homeopatik olmayacağını ilacın hastalığa etki ederken etkisi sırasında kendisine kısmen benzeyen yan etkilerin ortaya

çıkacağını bildirmiş, ilacın kendi semptomlarının bazılarının hastanın tablosuna karışabileceğini belirtmiş ve hastanın şimdiye kadar fark etmemiş olsa bile bu şikayetlerin hastalığın bizzat kendisine ait semptomlar olduğunu, hastanın daha önce hissetmediği semptomları hissetmeye başladığını ve belli belirsiz hissettiklerinin daha belirgin hale geldiği bildirmiştir. Yeni ortaya çıkan yan etki ve hastalık semptomlarının gelmesinin ilaç tarafından teşvik edildiğini, kullanılan ilacın benzer semptomları kendi başına da ortaya çıkarabileceğini belirtmiş, netleşen semptom tablosunun tümünün hastalığa ait geçerli yeni durum olarak kabul edilmesi gerektiğini, bundan sonra buna göre tedavi edilmesi gerektiğini bildirmiş, ilk ilacın uygulandıktan sonra onun iyileştirme etkisi sona erdiği zaman hastalığın durumunun tekrar araştırılması gerektiğini, yeni hastalık durumunun (*status morbi*) olduğu gibi kaydedilmesi ve yeni hastalık durumuna uygun olarak ikinci homeopatik bir ilaç seçilmesini, bu seçimin de semptomlar çoğaldığı için daha uygun olacağını uygun görmüştür. Her uygulanan ilacın, etkisini tamamladıktan sonra o ilacın artık uygun ve yardımcı olmadığı hastalık durumundan geriye kalan semptomların yeniden gözden geçirilip ve kaydedildiğini, semptom grubuna mümkün olduğu kadar uygun homeopatik ilaç seçilerek ve aynı şekilde iyileşmenin

tamamlanana kadar devam edilebileceğini, bu şekilde var olan semptomların azlığından dolayı yapılmak zorunda kalınan tam uygun olmayan ilaç seçiminin yine de hastalık semptomlarının bütününe tamamlanmasında faydalı olduğunu ve böylece ikinci daha uygun homeopatik ilacı bulmamızı kolaylaştırdığını bu durumun da tedavi başarısını arttırdığını bildirmiştir. Ayrıca; her bireyin kendi doğasına uygun olarak tedavi edilmesi gerektiğini; tek bir semptomla göre reçete verilmesinin sağlıklı olmadığını; her zaman en az birkaç karakteristik semptom tespit edilmesini ve benzer semptom kompleksine sahip bir remedinin seçilmesini; bir bireyde remedinin tüm semptomlarının izlenmesi gerekmediğini, ancak remedide kişinin birincil semptomlarının bütününe mevcut olmasının temel olduğunu belirtmiştir (Klasik Homeopati Derneği, 2003; Özpek, 2018).

Hahnemann'a göre, remedi seçiminde en önemli noktalardan biri sıra dışı semptomlar'dır. Bu semptomlar aslında remediler arasında farklılaşmayı en iyi ve net bir şekilde ortaya koymamıza yardımcı olan belirteçlerdir ve bizi doğru remedie götürmede en önemli ipuçlarıdır. Bu semptomlar genellikle "sıradışı, nadir ortaya çıkan ve garip" semptomlar olarak kabul edilirler. Karakteristik olan bu semptomların tespitinden sonra bunları oluşturan remedileri bulmak için kaynak

repertuarlara başvurulur. Bu kaynak içerisinde hangi remedi veya remediler semptomların çoğunu ya da bütünü kapsadığına bakılır. Ardından bunların hangisinin olguya en iyi uyduğunu belirlemek üzere *Materia Medica*'ya başvurulur. Bu aşamada günümüz modern tıbbında anlam ifade etmeyen küçük ayrıntılar, aslında homeopatik tedavi de oldukça önemli olabilir. Hastanın kısıkanç olması ya da hastalığın vücudun bir bölümünde çıkması gibi bulgular, homeopatik tedavi açısından önemlidir (Klasik Homeopati Derneği, 2003; Sezer, 2015; Deprem ve Yeşildere, 2017; Özpek, 2018).

SONUÇ

Homeopati, canlının bütün olarak hastalandığını dolayısıyla da bir bütün olarak iyileşebileceğini belirtir ayrıca hastalık belirtisi olarak gördüğümüz semptomları bedenin hastalıkla mücadelesindeki gösterdiği değişiklikler olarak yorumlar. Homeopati de ilaçlar potansiyalizasyon gibi yöntemlerle hazırlanır, ancak homeopatik ilaçların doku düzeyindeki etkileri tam olarak anlaşılammıştır. Bazı araştırmacılar kuantum fiziği kavramından hareketle homeopatik maddelerin etkisinin açıklanabileceğini belirtmektedir.

Homeopatik tedavi prensiplerinin bilinmesi, açıklığa kavuşması durumunda

homeopatik tedavinin doğal olması, kalıntı bırakmaması ve bağımlılık yapmaması gibi avantajları düşünüldüğünde homeopatik tedavi yöntemlerine eğilim artacaktır.

KAYNAKLAR

- Bahçıvan, F. & Doğan, H. (2015). Homeopati Öğreniyorum. Homeopati Ders Notları, S. 11-15.
- Bal, Y. (2011). Organik Süt İneği İşletmelerinde Mastitis Sorununa Yaklaşımlar. *Vet. Hekim Der. Derg.* 82(2), 7-14.
- Büyüközer, S. (2015). Yeni Başlayanlar İçin Homeopati ve Homeopatik İlk Yardım. Hiperlink Yayınları. S. 122.
- Deprem, O. & Yeşildere, T. (2017). Kedi ve Köpeklerde Homeopatik Bakım. Nobel Tıp Yayınevi, İstanbul. S.14-24.
- ECHAMP (2006). Nosodes in Homeopathy: Significant and Safe. European Coalition on Homeopathic and Anthroposophic Medicinal Products. Avenue Livingstone, Brussels. S. 1-4.
- Gönül, R., Koenhems, L., Aydın, H., Gulyasar, T., Demircan, Y.H., Or, E., Hosturk, G., Uysal, A. & Barutcu, B. (2015). Effects of *Tarantula cubensis* Extract on Electrocardiographic and Trace Element Status in Sheep. *İstanbul Üniv Vet Fak Derg*, 41(1), 79-83.
- Gültiken, N. & Vural, M. (2007). The Effect of *Tarantula Cubensis* Extract Applied in Pre and Postoperative Period of Canine Mammary Tumors. *JIVS*, 2, 13-23.
- Gültiken, N. & Pekmezci, D. (2015). Homeopatinin Prensipleri ve Veteriner Hekimlikte Kullanımı. *Erciyes Üniv Vet Fak Derg*, 12(1), 1-6.
- İlhan, F. (2017). Homeopati ve İmmün Sistem. Erişim Adresi: http://www.buhasder.org.tr/2017/pdf/56-Fulya_ilhan.pdf. Erişim Tarihi: 01.03.2018.
- Kaya, R. & Thielmann, G. (2012). Homeopatiye Giriş Homeopati ile Sağlıklı Yaşam. S.65.
- Kaya, S. (2013). Veteriner Farmakoloji Cilt:2, 5. Baskı Medisan Yayın Serisi: 75, Ankara. S. 667-669.
- Kızıllı, Ö. & Atam, S. (2016). Homeopati ve Veteriner Hekimlikte Homeopatik Tedavi Uygulamaları. *FÜ Sağ Bil Vet Derg*, 30(3), 243-246.
- Klasik Homeopati Derneği (2003). Organon: Tedavi Sanatının Sesi. Çeviri: Klasik Homeopati Derneği, İzmir. S. 153-184.
- Kutlu, A.K. (2015). Homeopati Nefroloji Hastalarında Kullanımı. *Nefroloji Diyaliz ve*

- Transplantasyon Hemşireliği Kongresi-21-25 Ekim 2015.
- Özpek, A.Ö. (2018). *Tarantula Cubensis* Ekstraktının Homeopatide Kullanım Alanları. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara.
- Özyurtlu, N. (2004). Dişi Köpeklerde Yalancı Gebeliklerin Sağaltımında Homeopati Uygulamasının Etkisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Partovi, M.H.E. & Rathfisch, G. (2016). Doğum Eyleminde Tamamlayıcı ve Alternatif Bir Yöntem Olan Homeopati Kullanımı. F N Hem Derg, 24(3), 191-199.
- Resmi Gazete (2014). Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği Erişim Adresi:
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027-3.htm>. Erişim Tarihi: 16.12.2017.
- Sezer, Ö. (2015). Türkiye’de Yeni Parlayan Bir İntegratif Tıp Yöntemi: Homeopati. Euras J Fam Med, 4(1), 1-6.